

ХУЛОСАИ НИҲОИ
шурои диссертационии 6D.KOA-020 назди
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм

Парвандаи аттестаціонии № _____
Қарори шурои диссертационӣ аз 16.03.2023, № 30

Барои сазовор донистани Атоев Муҳаммадиқбол Имомудинович, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии номзади илми филология.

Диссертасияи Атоев Муҳаммадиқбол Имомудинович дар мавзуи «Аносири жанрҳои публitsистӣ дар рӯзномаи «Бuxорои шариф» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ дар ҷаласаи шурои диссертационии 6D.KOA-020-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17; фармоиши Комиссияи олии аттестаціонии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 7-уми январи соли 2022, таҳти №2 3) 29-уми декабри соли 2022, суратмаҷлиси № 21 ба ҳимоя қабул гардидааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ Атоев Муҳаммадиқбол Имомудинович 13-уми декабри соли 1987 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст. Соли 2010 факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро бо ихтисоси рӯзноманигор ҳатм кардааст. Аз соли 2018 ҳамчун унвончӯйи кафедраи матбуоти факултети рӯзноманигории Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба пажӯҳиш машғул гардида, аз 14 феврали соли 2022 то ин замон ба ҳайси сардори Маркази таҳсилот ва инноватсияҳои китобдории «Китобхонаи миллӣ»-и Даъстворӣ иҷроияни Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият дорад.

Диссертасия дар кафедраи матбуоти факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ: доктори илми филология, профессори кафедраи матбуоти Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Муродӣ Мурод Бердӣ.

Муқарризони расмӣ:

1. **Муъминҷонов Зулфиддин** – доктори илми филология, профессори кафедраи журналистикаи телевизион ва радиошунавонии Муассисаи давлатии таълимии «Донишкадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон

ба номи Мирзо Турсунзода»;

2. **Рахимчон Хушдил** – номзади илми филология, сармуҳаррири Муассисай давлатии маҷаллаи «Илм ва ҳаёт».

Муқарризони расмӣ ба диссертатсия тақризи мусбат пешниҳод намудаанд.

Муассисай пешбар – Муассисай таълимии байнидавлатии таҳсилоти олии «Донишгоҳи (Славяни) Россия ва Тоҷикистон» дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби раиси ҷаласа – доктори илми филология, профессор, мудири кафедраи ВАО-и чопӣ ва PR Муллоев Ш.Б., эксперт – номзади илми филология, дотсенти кафедраи ВАО-и чопӣ ва PR Афсаҳзод А.А., котиби илмии ҷаласа – номзади илми филология, дотсент Бобоева Ф.Б. имзо гардида, бо имзою муҳри ректори муассиса, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Файзулло Маҷраб Қурбоналий пешниҳод шудааст, қайд намудааст, ки диссертатсияи номзадии Атоев Муҳаммадикбол Имомудинович дар мавзӯи «Аносири жанрҳои публицистӣ дар рӯзномаи «Бухорои шариф» ба талаботи бандҳои 31-37-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдик шудааст, интихоб ва таъиин гардидаанд. Интихоби муқарризони расмӣ ва муассисай пешбар ба он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевоситаи соҳаи рӯзноманигорӣ буда, дар корҳои илмию таҳқиқотӣ фаъолона иштирок менамоянд ва дар ин самт асару мақолаҳои зиёде таълиф кардаанд, ки мазмуну муҳтавои онҳо ба мавзӯи диссертатсияи мазкур иртибот дорад.

Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзӯи диссертатсия 7 мақолаи илмӣ ва ду китоб ба нашр расонидааст, ки аз ин номгӯй 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандай Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба чоп расидаанд. Маводи интишоргардида нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

**I. Таълифоти муаллиф дар маҷаллаҳои илми тақризшавандай
Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон:**

- [1-М]. Атоев, М. Андешаҳои ҷадид доир ба заминаҳои нашри рӯзномаи «Бухорои шариф» / М. Атоев // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – 2018. – № 6. – С. 289-293.
- [2-М]. Атоев, М. Ҳусусиятҳои шаклию ороишии «Бухорои шариф» / М. Атоев // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз. – 2018. – № 4 (63). – С. 207-215.
- [3-М]. Атоев, М. Муқолама ҳамчун омили пайдоиши мусоҳибаи матбуотӣ (дар мисоли маводи рӯзномаи «Бухорои шариф») / М. Атоев // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – 2018. – № 5-1 (77). – С. 242-245.
- [4-М]. Атоев, М. Ташаккули жанри ҳабар дар рӯзномаи «Бухорои шариф» / М. Атоев // Гузоришҳои Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Шуъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ. – 2019. – № 1. – С. 207-211.
- [5-М]. Атоев, М. Ташаккули жанрии мақола дар рӯзномаи «Бухорои шариф» / М. Атоев // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – 2019. – № 4. – С. 288-292.

II. Китобҳои муаллиф вобаста ба мавзӯ

- [5-6]. Атозода, М. «Бухорои шариф» ва ташаккули жанрҳои публицистӣ / М. Атозода // – Душанбе, 2020. – 68 с.
- [5-7]. Атозода, М. Ҳикмати як мақола / М. Атозода // – Душанбе: «Самт», 2022. – 104 с.

Ба автореферати диссертатсия аз муассиса ва муҳаққиқони зерин тақризҳо ба шурои диссертационӣ ворид шудаанд:

1. Тақризи номзади илми филология, директори Радиои Тоҷикистон Саидзода Обидҷон Саид мусбат буда, дар он эродҳои зерин оварда шудаанд:

1. Дар «Вазифаҳои таҳқиқ» илова намудани ҳунари ниғорандагӣ дар «Бухорои шариф» барои муқоиса ва нишон додани бартарии сабки дастандаркорон замина фароҳам меовард;

2. Дар автореферат доманаи хулосаҳои умумии кор фароҳ аст, хуб мешуд агар хулосаҳо аз 17 ба 10 расонида шаванд;

3. Дар автореферати рисола кам ҳам бошад, баъзе ҳатоҳои имлой ба ҷашм мерасанд, масалан шӯрӯй (саҳ.3). Тибқи имлои нави Қоидаҳои забони тоҷикӣ ба гунаи «шурӯй» навишта мешавад.

2. Тақризи номзади илми филология, Раиси Иттифоқи журналистони Тоҷикистон Исмоилзода Зинатулло низ мусбат буда, дар он дастовардҳои довталаб ва аҳаммияти назарию амалии таҳқиқ таъкид гардида, қайд шудааст, ки «дар баробари муваффақиятҳои илмӣ диссертатсия дорои баъзе

хатоихои имлой ва техники аст, ки арзиши илмии диссертатсияро тағири намедиҳанд».

3. Дар тақризи номзади илми филология, сармуҳаррири маҷаллаи «Маърифати омузгор» Эҳсони Хушбаҳт муҳиммияти мавзуи таҳқиқ зикр шуда, таъкид мегардад, ки «муҳаққиқ дар заминай омӯзиши амиқ тадриҷан зина ба зина мақсаду маром ва вижагиҳои рӯзномаро барои хонанда шинос менамояд ва нақши онро дар рушди матбуоти миллӣ нишон медиҳад». Инчунин, муқарриз 2 эрод манзур намудааст:

1. Маълум мегардад, ки муҳаққиқ рӯзномаи «Бухорои шариф»-ро ҳам аз ҷиҳати таъриҳӣ ва ҳам аносирӣ жанрӣ аз нигоҳи илмӣ ҳаматарафа таҳқиқ кардааст. Бо вучуди ин, дар боби дуюм «Ташаккули жанрҳои публиситсистӣ дар рӯзномаи «Бухорои шариф» ҷиҳати тақвияти андешаҳояш навиштаҳоро аз рӯзнома ба таври бояд дар автoreферат мавриди омӯзиш ва истифода қарор надодааст.

2. Дар автoreферат баъзе ғалатҳои имлой ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо манфиатбор ҳоҳад буд.

Ҳамзамон, муқарриз таъкид месозад, ки «камбудиҳои зикршуда ба арзиши илмии диссертатсия таъсир намерасонад».

Шурои диссертационӣ қайд менамояд, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқи илмӣ:

- омилҳои пайдоиши «Бухорои шариф» дар алоқамандӣ ба муҳити сиёсиву фарҳангӣ ва адабии аморат ва таҳаввулоту дигаргуниҳои минтақа **муайян карда шудааст**;
- вазъи иҷтимоию сиёсии давр, нашри рӯзномаи «Бухорои шариф» ва ташкили фаъолияти он **баррасӣ гардидааст**;
- соҳтори нашрияи «Бухорои шариф» бо назардошти шаклу намо, рубрикаву сарлавҳаҳо, истифодаи ҳуруф, эълону реклама, тасвиру сурат ва вижагиҳои дигари рӯзномасозӣ **таҳлилу арзёбӣ шудааст**;
- омилҳои таъсиррасон дар зухур ва ташаккули аломатҳои жанрҳои публисистӣ ва тарзи истифодаи онҳо дар маводи рӯзнома **ошкор гардидааст**;
- бо таҳлили амиқи маводи публисистии «Бухорои шариф», ба вижана мақолаву мактубҳо мавқеи ин нашрия дар инъикоси воқеияти иҷтимоӣ ва принсипҳои фаъолияти он **муайян карда шудааст**;
- вижагиҳои зухур ва ташаккули жанрҳои ахбориву таҳлилий дар «Бухорои шариф» **нишон дода шудааст**;

- тариқи таҳлилу баррасиҳои илмӣ аносирӣ жанрҳои публитсистио бадей ва таносуби онҳо дар рӯзнома **мушаххас гардидааст**;
- омилҳои аз ҷоп бозмондани рӯзнома, вазъи молиявӣ, бухрони фикрӣ ва ақидавӣ миёни муассисон ва муҳаррирон **ошкор карда шудааст**;
- дар такя ба шумораҳои электронии «Бухорои шариф» теъоди шумораҳои умумии нашршуда ва шумораи дастрасбудаи он **муайян карда шудааст**;
- нақши «Бухорои шариф» дар бедории фикрии мардум, ҳифзи арзишҳои миллӣ, тарғиби илму маориф ва амсоли ин **собит карда шудааст**.

Аҳаммияти назарии таҳқиқ дар он зоҳир мегардад, ки он барои фаҳмиши моҳияти рӯзнома ва рӯзномасозӣ, дарки рисолати матбуоти даврӣ дар ташаккули жанрҳои публитсистӣ, дарёфтироҳу усулҳои инъикоси воқеиятҳои иҷтимоӣ, тарғиби арзишҳои таърихиву фарҳангӣ дар нашрияҳои даврӣ, тарзи таҳлилу баррасии масъалаҳои муҳимми рӯз ва амсоли ин дорои арзишҳои баланди илмӣ мебошад.

Дар раванди таҳқиқи мавзӯъ осори назарии донишмандони маъруфи соҳаи рӯзноманигории хориҷию дохилӣ, ба вижа Е.П. Прохоров, В. Учёнова, Е.А. Блажов, В.М. Горохов, В. Ворошилов, М.Н Ким, А.А. Тертичный, И.К. Усмонов, А.Н. Нуралиев, А.С. Саъдуллоев, П. Гулмуродзода, Н. Солеҳов, Ҷ. Саъдуллоев, А. Азимов, М. Муродӣ, Ҷ. Муқимов, М. Абдуллозода, Ш. Муллоев, С. Хочазод ва дигарон мавриди истифода қарор гирифтаанд.

Дар диссертатсия усулҳои таҳқиқи таърихӣ-муқоисавӣ, таҳлили системавию мунаzzам ва микдорӣ (контентӣ) истифода шудаанд.

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дарачаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешавад, ки таҳқиқи илмӣ ва маводи ҷамъовардашуда метавонад дар навиштани китобҳои дарсӣ, дастурҳои таълимӣ, матни курсҳои маҳсус доир ба таърихи матбуот, ташаккули жанрҳои публитсистӣ, барои донишҷӯёну магистрантони факултет ва шуъбаҳои журналистика мавриди истифода қарор гирад.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки дар таҳқиқи диссертационӣ аз консепсияҳои илмӣ ва назарияи публитсистикаи хориҷию ватанӣ истифода шудааст. Дар маҷмуъ, дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ аз дақиқияти маълумот, коркарди натиҷаҳои таҳқиқ, ҳаҷми интишорот ва интихоби методҳои таҳқиқ бармеояд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси натиҷаҳои таҳқиқ пешниҳод гардидаанд.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмиро баррасии масъалаҳо, натиҷаҳо ва хулосаҳои асосии кор, муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшуда ва мустақил ифода шудани нуқтаи назари ў нисбат ба мавзуи таҳқиқ таъйид мекунанд.

Тарҳ, баррасӣ ва коркарду таҳлили мавзуи диссертатсия маҳсули фаъолияти чандсолаи муаллиф мебошад. Саҳми фардии диссертант дар ҷамъоварӣ ва таҳқиқи маводи илмӣ роҷеъ ба пайдо намудани унсурҳои жанрӣ бармalo гардидааст.

Муаллиф дар баррасии унсурҳои жанрӣ, таҳқиқи теъдод ва муҳтавои шумораҳои нашрия, маводи жанрӣ, арзиши хизматрасониҳо, шумораҳои нашршуда, вазъи нашри рӯзнома, саҳмгузорон ва дигар масъалаҳои марбут ба мавзузро таҳлилу баррасӣ намуда, ба ин васила пахӯҳои норавшани таърихи матбуоти тоҷикро равшан сохтааст.

Дар ҷаласаи шуруи диссертационии 6D.KOA-020-и назди Доғишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 16-уми марта соли 2023 дар бораи сазовор доғистани Атоев Муҳаммадиқбол Имомудинович ба дараҷаи илмии номзади илми филология қарор қабул карда шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шуруи диссертационӣ 14 нафар, аз ҷумла 5 нафар докторони илм аз рӯйи ихтисоси 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ иштирок доштанд.

Дар овоздиҳӣ 14 нафар иштирок намуд. Аз 15 нафар аъзои ба ҳайати шуруи диссертационӣ шомилбуда овоз доданд: тарафдор – 14 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои беътибор – нест.

Раиси шуруи диссертационӣ,
Доктори илми филология, профессор

Максудов Бадриддин

Котиби илмии шуруи диссертационӣ,
доктори илми филология

Сироҷиддини Эмомалий

16.03.2023